

Sygn. akt III C 3117/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 października 2021 roku

Sąd Rejonowy Szczecin – Centrum w Szczecinie Wydział III Cywilny

w składzie:

Przewodniczący – Sędzia Sądu Rejonowego Anna Szarek

Protokolant – stażysta Krzysztof Klak

po rozpoznaniu w dniu 29 października 2021 roku w Szczecinie

na rozprawie

sprawy z powództwa D. R. (1)

przeciwko Państwowemu Gospodarstwu (...) w W.

o zapłatę

I zasądza od pozwanego Państwowego Gospodarstwa (...) w W. na rzecz powoda D. R. (1) kwotę 66 648,30 zł (sześćdziesięciu sześciu tysięcy sześciuset czterdziestu ośmiu złotych i trzydziestu groszy) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 14 listopada 2017 roku do dnia zapłaty;

II zasądza od pozwanego Państwowego Gospodarstwa (...) w W. na rzecz powoda D. R. (1) kwotę 9 149,99 zł (dziewięciu tysięcy stu czterdziestu dziewięciu złotych i dziewięćdziesięciu dziewięciu groszy) tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt III C 3117/18

UZASADNIENIE

wyroku z 29 października 2021 roku

/w postępowaniu zwykłym/

21 grudnia 2017 roku powód - D. R. (1), reprezentowany przez zawodowego pełnomocnika, wniósł pozew przeciwko pozwanemu - Województwu (...) Zarządowi Melioracji i (...) w S. o zapłatę kwoty 66.648,30 złotych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 14 listopada 2017 roku do dnia zapłaty, tytułem nienależnie pobranej kary umownej. Ponadto wniósł o zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, a także kwoty 399,99 zł, stanowiący koszt dojazdu pełnomocnika powoda do sądu.

W zakresie żądania powód wskazał w pozwie również, że na wypadek uznania przez Sąd, że kara umowna została pobrana od powoda zasadnie, to wnosi o jej miarkowanie w trybie art. 484 §2 k.c. i zasądzenie od pozwanego kwoty 66.648,30 złotych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 14 listopada 2017 roku do dnia zapłaty. Ewentualnie wnosi o zasądzenie kwoty 35.074,99 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 14 listopada 2017 roku do dnia zapłaty, a ewentualnie

o dokonanie miarkowania pobranej przez powoda kary umownej i zasądzenie kwoty 35.074,99 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 14 listopada 2017 roku do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu pozwu powód wskazał, iż w dniu 12 sierpnia 2016 roku w trybie przetargu nieograniczonego zawarł z pozwanym umowę nr (...). (...) o tytule „Usługa kompleksowa – utrzymanie cieków naturalnych oraz urządzeń melioracji wodnych podstawowych na terenie województwa (...) – etap II w części zamówienia – zadanie nr 9.1 TO K. I.” Ł. wartość umowy, którą wykonał powód wyniosła 225.773,39 złotych netto, tj. 277.701,27 złotych brutto. W trakcie realizacji ww. umowy powód z przyczyn obiektywnych, niezależnych od niego, nie dochował ustalonych w umowie terminów realizacji poszczególnych etapów prac, a w konsekwencji nie dochował również ustalonego w umowie terminu jej zakończenia jako całości. Pozwany w trakcie odbioru poszczególnych etapów – obiektów, podobnie jak przy końcowym odbiorze, nie miał w stosunku do D. R. (1) żadnych zarzutów w zakresie technicznego wykonania robót. Ponadto w wyniku opóźnienia powoda w realizacji robót pozwany nie poniósł żadnej szkody. Okoliczności te wynikają z protokołów odbiorów poszczególnych etapów prac.

W związku ze wskazanymi opóźnieniami pozwany dokonał w stosunku do powoda podwójnego naliczenia kar umownych za to samo zdarzenie, tj. w pierwszej kolejności za opóźnienie w wykonaniu poszczególnego etapu – obiektu, wyszczególnionego

w harmonogramie rzeczowo – finansowym stanowiącym załącznik do umowy – w łącznej kwocie 35,074,99 zł, a następnie, z czym powód się nie zgadza, za opóźnienie w wykonaniu całości umowy – w łącznej kwocie 66.648,30 zł. Powód zarzucił, że pozwany nie mógł obciążyć go dwiema karami umownymi za to samo zdarzenie. Z ostrożności powód podniósł, że naliczona kara umowna jest zawyżona i powinna podlegać miarkowaniu, albowiem umowa została wykonana w całości, bez zastrzeżeń pozwanego i bez poniesienia przez niego jakiegokolwiek szkody. Pomimo pisemnego wezwania do zapłaty w terminem

do 13 listopada 2017 r. pozwany nie dokonał zapłaty żądanej kwoty.

Z dniem 1 stycznia 2018 roku z mocy prawa Państwowe Gospodarstwo (...) w W. wstąpiło w prawa i obowiązki (...) Zarządu Melioracji i (...) w S..

11 lipca 2018 roku referendarz sądowy w Sądzie Rejonowym Szczecin-Centrum w S. III Wydziale Cywilnym wydał nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym (ówczesna sygnatura akt III Nc 766/18).

Pozwany, reprezentowany przez zawodowego pełnomocnika, wniósł skuteczny sprzeciw od wydanego nakazu zapłaty, zaskarżając go w całości oraz wnosząc o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Pozwany podniósł w pierwszej kolejności zarzut braku legitymacji biernej Państwowego Gospodarstwa (...). Ponadto zarzucił bezzasadność roszczenia wynikającego z powstania przesłanek do obciążenia powoda karami umownymi oraz braku przesłanek do miarkowania kary umownej.

W uzasadnieniu swojego stanowiska pozwany przedstawił wywód co do braku swojej legitymacji biernej. Odnosząc się do żądania wskazał, że kary umowne zostały naliczane zgodnie z umową, na warunki której powód się zgodził. Ponadto powód nie informował o przeszkodach w rozpoczęciu lub realizacji prac. Nie wniósł o przedłużenie terminu wykonania prac. Wskazał, że wbrew twierdzeniom powoda pozwany poniósł szkodę, albowiem musiał zaangażować środki rzeczowe i osobowe do nadzoru nad wykonywaniem umowy po umówionym terminie zakończenia prac.

W replice na sprzeciw powód wniósł o zawieszenie postępowania do czasu rozstrzygnięcia postępowań zażaleniowych w analogicznych sprawach, w których rozstrzygnięta zostanie kwestia legitymacji biernej pozwanego. W pozostałym zakresie podtrzymał swoje stanowisko, podkreślając, że pozwany dokonał nieuprawnionego podwójnego naliczenia kar umownych za to samo zdarzenie.

Postanowieniem z dnia 15 lipca 2020 r. Sąd zawiesił postępowanie w sprawie

do czasu zakończenia postępowania I Aga 91/19 toczącego się przed Sądem Apelacyjnym w Szczecinie, w toku którego Sąd ten wystąpił do Sądu Najwyższego o rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego mającego znaczenie dla rozstrzygnięcia w sprawie z uwagi na zarzuty co do legitymacji biernej pozwanego.

Postanowieniem z dnia 1 marca 2021 r. Sąd podjął postępowanie, z uwagi na zakończenie postępowania I Aga 91/19 i uchwałę Sądu Najwyższego o sygn. III CZP 57/19.

Postanowieniem z dnia 31 marca 2021 r. Sąd zawiesił postępowanie w sprawie na zgodny wniosek stron.

Postanowieniem z dnia 20 września 2021 r. Sąd podjął postępowanie.

W dalszym toku postępowania stron nie uległy zmianie, przy czym powód na poparcie swojego stanowiska odwołał się do wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie z 16 lipca 2021 r., sygn. akt II Ca 356/21, zapadłego w analogicznej sprawie.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

D. R. (1) od co najmniej 1 marca 2004 r. prowadzi działalność gospodarczą pod nazwą D. D. R. w zakresie usług związanych z zagospodarowaniem terenów zieleni.

(...) Zarząd Melioracji i (...) w S., będący jednostką organizacyjną Województwa (...), niemająca osobowości prawnej, zajmował się między innymi robotami związanymi z budową obiektów inżynierii wodnej.

Niesporne, nadto dowód:

- wydruk z (...) k. 13,

- wydruk z REGON – k. 14.

W dniu 12 sierpnia 2016 roku w trybie przetargu nieograniczonego D. R. (1) zawarł z Województwem (...) Zarządem Melioracji i (...) w S. umowę nr (...). (...) o nazwie „Usługa kompleksowa – utrzymanie cieków naturalnych oraz urządzeń melioracji wodnych podstawowych na terenie województwa (...) – etap II w części zamówienia – zadanie nr 9.1 TO K. I.” (§1).

Przedmiotem umowy było wykonanie usług zwanych dalej pracami utrzymaniowymi związanymi z utrzymaniem w należyłym stanie technicznym koryt cieków naturalnych i kanałów oraz zlokalizowanych na nich budowli regulacyjnych i urządzeń wodnych stanowiących urządzenia melioracji wodnych podstawowych w celu zapewnienia: ochrony przed powodzią, spływu lodu oraz przeciwdziałania powstawaniu niekorzystnych zjawisk lodowych, warunków korzystania z wód w tym utrzymania zwierciadła wody na poziomie umożliwiającym funkcjonowanie urządzeń wodnych, działania urządzeń wodnych, w szczególności ich odpowiedniego stanu technicznego (§2 ust. 1).

Zgodnie z §2 ust. 3 przewidywane prace utrzymaniowe obejmowały: wykaszanie roślin z dna oraz brzegów cieków i kanałów, usuwanie roślin pływających i korzeniących się w dnie, usuwanie drzew i krzewów porastających dno oraz brzegi, usuwanie przeszkód naturalnych oraz wynikających z działalności człowieka, zasypywanie wyrw w brzegach przez ich zabudowę biologiczną, udrażnianie koryt przez usuwanie zatorów utrudniających swobodny przepływ wód oraz usuwanie namulów i rumoszu, remont lub konserwację budowli regulacyjnych oraz ubezpieczeń w obrębie tych budowli i urządzeń wodnych, rozbiórkę lub modyfikację tam bobrowych oraz zasypywanie nor bobrów w brzegach śródlądowych wód powierzchniowych (§2 ust. 3).

W skład wymienionego w §1 zadania częściowego wchodziły obiekty wymienione

w harmonogramie rzeczowo-finansowym, będącym załącznikiem nr 4 do umowy (§2 ust. 5).

Przedmiotem odbioru częściowego są prace wykonane na poszczególnych obiektach wymienionych w ww. harmonogramie rzeczowo – finansowym (§5 ust. 2). Termin odbioru miał określić zamawiający (§ 5 ust. 8).

Strony określiły termin rozpoczęcia prac do 7 dni od dnia podpisania umowy i termin zakończenia do dnia 15 września 2016 roku (§7 ust. 1 i 2). Szczegółowe terminy realizacji prac na poszczególnych obiektach określają harmonogramy rzeczowo – finansowe zadań częściowych stanowiące załącznik nr 4 do umowy (§7 ust. 3).

Wynagrodzenie wykonawcy umowy wynosiło 225.773,39 złotych netto, tj. 277.701,27 złotych brutto i miało być płatne na wskazany w umowie rachunek, w terminie 30 dni od daty doręczenia zamawiającemu prawidłowo wystawionej faktury VAT z załączonym protokołem odbioru częściowego lub końcowego (§ 8 ust. 2 i 7). Wynagrodzenie wykonawcy za poszczególne obiekty przedstawione było w harmonogramie rzeczowo – finansowym – załączniku numer 4 (§8 ust. 4).

Wykonawca na dzień podpisania umowy miał wnieść zabezpieczenie należytego wykonania umowy w wysokości 5% wynagrodzenia ryczałtowego brutto, co stanowiło kwotę 13.885,06 złotych w formie gwarancji ubezpieczeniowej (§9 ust. 1).

Strony postanowiły, że obowiązującą formą odszkodowania będą stanowić kary umowne (§12 ust. 1). W §12 ust. 2 strony postanowiły, że wykonawca zapłaci zamawiającemu kary umowne: 1) za opóźnienie w wykonaniu prac na poszczególnych obiektach wyszczególnionych w harmonogramie rzeczowo-finansowym - w wysokości 0,5 % ceny brutto, dotyczącej wynagrodzenia za wykonanie prac na obiekcie, za każdy dzień opóźnienia, 2) za opóźnienie w usunięciu wad stwierdzonych w trakcie odbioru częściowego i końcowego prac - w wysokości 0,5 % ceny brutto, za każdy dzień opóźnienia, liczony od dnia wyznaczonego przez zamawiającego na usunięcie wad, 3) za opóźnienie w usunięciu wad stwierdzonych w trakcie odbioru końcowego prac w wysokości 0,5 % ceny brutto, za każdy dzień opóźnienia, liczony od dnia wyznaczonego przez zamawiającego na usunięcie wad, 4) za opóźnienie w usunięciu wad w okresie rękojmi i gwarancji w wysokości 0,5 % ceny brutto, za każdy dzień opóźnienia, liczony od dnia wyznaczonego przez zamawiającego na usunięcie wad, 5) za opóźnienia w wykonaniu całości przedmiotu umowy - w wysokości 0,5% ceny brutto, za każdy dzień opóźnienia, 6) za odstąpienie zamawiającego od umowy z przyczyn zależnych od wykonawcy – w wysokości 10 % ceny brutto, 7) za odstąpienie wykonawcy od umowy z przyczyn nie leżących po stronie zamawiającego – w wysokości 10 % ceny brutto, 8) za nieprzedłożenie zamawiającemu do akceptacji projektu umowy o podwykonawstwo lub projektu jej zmiany w terminie określonym w § 6 ust. 4 umowy, w wysokości 5 % wartości brutto umowy podwykonawczej, 9) za nie przedłożenie zamawiającemu poświadczonej za zgodność z oryginałem kopii umowy o podwykonawstwo lub jej zmian, w wysokości 5 % wartości brutto umowy za każdą nieprzedłożoną kopię umowy lub jej zmiany.

Kara pieniężna powinna być zapłacona przez wykonawcę w terminie 10 dni od daty wystąpienia przez zamawiającego z żądaniem zapłaty (§ 12 ust. 4). Zamawiający mógł potrącić kary umowne określone w §2 z wynagrodzenia wykonawcy lub zabezpieczenia należytego wykonania umowy (§ 12 ust. 6).

Zgodnie załącznikiem nr 4 - harmonogramem rzeczowo-finansowym, terminy wykonania poszczególnych obiektów kształtowały się następująco:

1. rzeka Ł. - odcinek 1,53 km do dnia 15 września 2016 roku – wynagrodzenie 13.772,17 złotych netto, tj. 16.939,77 złotych brutto;
2. rzeka T. - odcinek 2,5 km do dnia 15 września 2016 roku – wynagrodzenie 50.319,72 złotych netto, tj. 61.893,25 złotych brutto;

3. rzeka P. - odcinek 3,5 km do dnia 15 września 2016 roku – wynagrodzenie 27.052,95 złotych netto, tj. 33.275,13 złotych brutto;

4. rzeka S. - odcinek 14,60 km do dnia 15 września 2016 roku – wynagrodzenie 108.574,56 złotych netto, tj. 133.546,71 złotych brutto;

5. Ciek kanał S-1 (...) odcinek 5,93 km do dnia 15 września 2016 roku – wynagrodzenie 11.912,29 złotych netto, tj. 17.394,29 złotych brutto;

6. Kanał K. - odcinek 1,0 km do dnia 15 września 2016 roku – wynagrodzenie 14.141,70 złotych netto, tj. 17.394,29 złotych brutto.

Niesporne, nadto dowód:

- umowa nr (...)1 z 12 sierpnia 2016 roku – k. 15-20,

- harmonogram rzeczowo finansowy – k. 21.

Obiekty: kanał K. i rzeka Ł. zostały odebrane bez wniosków, zastrzeżeń lub uwag zamawiającego lub wykonawcy. Prace na tych obiektach zostały wykonane w terminie wynikającym z harmonogramu rzeczowo – finansowego i odbierane odpowiednio 8 i 12 września 2016 r.

Niesporne, nadto dowód:

- protokoły odbioru częściowego prac – k. 22-23, 24-25.

W dniu 20 września 2016 r. strony dokonały odbioru obiektu – rzeka P., ponownie bez wniosków, zastrzeżeń lub uwag zamawiającego lub wykonawcy. Prace przy tym obiekcie były przy tym wykonywane do 16 września 2016 r., zatem były opóźnione o 1 dzień, w związku z czym zamawiający naliczył wykonawcy karą umowną w wysokości 166,38 zł – 1x (0,5% x 33.275,13 zł).

W dniu 29 września 2016 r. strony dokonały odbioru obiektu – rzeka T., ponownie bez wniosków, zastrzeżeń lub uwag zamawiającego lub wykonawcy. Prace przy tym obiekcie były przy tym wykonywane do 27 września 2016 r., zatem były opóźnione o 12 dni, w związku z czym zamawiający naliczył wykonawcy karą umowną w wysokości 3.713,59 zł – 12x (0,5% x 61.893,25 zł).

W dniu 2 listopada 2016 r. strony dokonały odbioru obiektu – Ciek Kanał S-1 (...), ponownie bez wniosków, zastrzeżeń lub uwag zamawiającego lub wykonawcy. Prace przy tym obiekcie były przy tym wykonywane do 28 października 2016 r., zatem były opóźnione o 43 dni, w związku z czym zamawiający naliczył wykonawcy karą umowną w wysokości 3.150,21 zł – 43x (0,5% x 14.652,12 zł).

W dniu 2 listopada 2016 r. strony dokonały odbioru obiektu – rzeka S., ponownie bez wniosków, zastrzeżeń lub uwag zamawiającego lub wykonawcy. Prace przy tym obiekcie były przy tym wykonywane do 27 października 2016 r., zatem były opóźnione o 42 dni, w związku z czym zamawiający naliczył wykonawcy karą umowną w wysokości 28.044,81 zł – 42x (0,5% x 133.546,71 zł).

W dniu 27 września 2016 roku zamawiający wystawił notę księgową nr (...) obciążając wykonawcę kwotą 166,38 złotych w związku z naliczeniem obu kar umownych za opóźnienie w wykonaniu prac na rzece P..

W dniu 12 października 2016 roku zamawiający wystawił notę księgową nr (...) obciążając wykonawcę kwotą 3.713,59 złotych w związku z naliczeniem obu kar umownych za opóźnienie w wykonaniu prac na rzece T..

W dniu 10 listopada 2016 roku zamawiający wystawił notę księgową nr (...) obciążając wykonawcę:

- kwotą 28.044,81 złotych w związku z naliczeniem obu kar umownych za opóźnienie w wykonaniu prac na rzece S.,

- kwotą 3.150,21 złotych w związku z naliczeniem obu kar umownych za opóźnienie w wykonaniu prac na Ciek Kanał S-1 oraz

- kwotą 66.648,30 zł za opóźnienie w wykonaniu całości umowy.

Łącznie naliczone kary umowne wyniosły 97.843,32 zł, w tym 35.074,99 zł za częściowe odbiory. Kwota 66.648,30 zł została naliczona za 48 dni opóźnienia w wykonaniu całości umowy 48x (0,5% x 277.701,27 zł).

Za wykonanie poszczególnych etapów prac wykonawcy wystawiał zamawiającemu faktury VAT, w tym:

- fakturę VAT nr (...), obejmującą prace wykonane na Kanale K. na 17.394,29 zł,

- fakturę VAT nr (...), obejmującą prace wykonane na rzece Ł. na 16.939,77 zł,

- fakturę VAT nr (...), obejmującą prace wykonane na rzece P. na 33.275,13 zł,

- fakturę VAT nr (...), obejmującą prace wykonane na rzece T. na 61.893,25 zł,

- fakturę VAT nr (...), obejmującą prace wykonane na Cieku Kanał S-1 (...) na 14.652,12 zł i rzeka S. na 133.546,71 zł, łącznie 148.198,83 zł.

Faktura nr (...) została opłacona w całości.

Faktura nr (...) została opłacona w całości.

Faktura nr (...) została opłacona do wysokości 33.108,75 zł, po potrąceniu należności objętej notą księgową (...).

Faktura nr (...) została opłacona do wysokości 58.179,66 zł, po potrąceniu należności objętej notą księgową (...).

Faktura nr (...) została opłacona do wysokości 50.355,51 zł, po potrąceniu należności objętej notą księgową (...).

Dowód:

- protokoły odbioru częściowego prac – k. 26-27, 28-29, 30-31, 32-33,

- nota księgową z 27 września 2016 – k. 34,

- nota księgową z 12 października 2016 – k. 35,

- nota księgową z 10 listopada 2016 – k. 36,

- faktury – k. 37- 41,

- potwierdzenia przelewu – k. 42-46.

Pismem z dnia 2 listopada 2017 roku D. R. (1) wezwał (...) Zarząd Melioracji i (...) w S. do zwrotu kwoty 66.648,30 złotych w terminie 7 dni od dnia otrzymania wezwania tytułem niesłusznego naliczenia powodowi podwójnej

kary umownej. Wezwanie to zostało doręczone zamawiającemu 6 listopada 2017 r. i pozostało bez odpowiedzi. Zamawiający nie dokonał zapłaty żądanej kwoty.

Dowód:

- wezwanie do zapłaty z dnia 2 listopada 2017 roku z pełnomocnictwem i potwierdzeniem nadania i odbioru, k. 47-51.

Z dniem 1 stycznia 2018 roku z mocy prawa Państwowe Gospodarstwo (...) w W. wstąpiło w prawa i obowiązki (...) Zarządu Melioracji i (...) w S.

Niesporne.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo D. R. (1) przeciwko Państwowemu Gospodarstwu (...) okazało się uzasadnione i zasługiwało na uwzględnienie w całości.

Stan faktyczny sprawy – co do okoliczności mających znaczenie dla rozstrzygnięcia, był w zasadzie niesporny. Miał on charakter stricte prawny, w którym zadaniem sądu sprowadzało się do przesadzenia, czy w tym niespornym stanie faktycznym strona pozwana była uprawniona do obciążenia powoda karami umownymi ujętymi w nocie z 10 listopada 2016 r. Stan faktyczny sprawy został ustalony w oparciu o dowody z dokumentów złożonych przez powoda, których pozwany nie kwestionował i które Sąd uznał za wiarygodne w całości.

Przed przystąpieniem do merytorycznej oceny żądania pozwu pochylić należało się nad najdalej idącym zarzutem strony pozwanej, tj. braku legitymacji biernej. Pierwotnym pozwanym w sprawie było Województwo (...) Zarząd (...) i Melioracji (...) w S.. Wskazać należy, że w procesie w charakterze stron mogą występować tylko te podmioty, które są jednocześnie podmiotami stosunku prawnego będącego przedmiotem tego procesu. W każdym procesie sąd powinien przede wszystkim rozstrzygnąć, czy strony procesowe są jednocześnie stronami spornego stosunku prawnego. Podkreślić należy, że posiadanie przez stronę powodową legitymacji czynnej, natomiast przez stronę pozwaną legitymacji biernej, jest kluczową przesłanką, od której uzależnione jest możliwości uwzględnienia powództwa. Brak którejkolwiek z nich prowadzi do oddalenia powództwa już z samej tej przyczyny. Jak wskazał Sąd Najwyższy w uzasadnieniu Uchwały z 12 grudnia 2012 r. (sygn. akt III CZP, Legalis 549473) legitymacja materialna, a więc posiadanie prawa podmiotowego lub interesu prawnego stanowi przesłankę materialną powództwa, a jej brak stoi na przeszkodzie udzieleniu ochrony prawnej. Brak legitymacji materialnej (czynnej lub biernej) skutkuje co do zasady oddaleniem powództwa. W sytuacji, gdy legitymacja materialna i procesowa zespalają się, oddalenie powództwa następuje w istocie z braku legitymacji materialnej, którego rezultatem jest także brak legitymacji procesowej, będący wtórną przyczyną oddalenia powództwa. Legitymacja procesowa to zatem uprawnienie konkretnego podmiotu (legitymacja czynna) do występowania z konkretnym roszczeniem przeciwko innemu oznaczonemu podmiotowi (legitymacja bierna) wypływająca z prawa materialnego.

Z dniem 1 stycznia 2018 roku obowiązki w zakresie utrzymania wałów przeciwpowodziowych reguluje ustawa z dnia 18 lipca 2001 roku Prawo wodne (Dz.U. z 2017 r. poz. 1566).

Zgodnie z przepisem art. 525 ust. 1 ww. ustawy, z dniem jej wejścia w życie, znosi się Prezesa Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej oraz znosi się dyrektorów regionalnych zarządów gospodarki wodnej. Zgodnie z ust. 2 tego przepisu tworzy się Państwowe Gospodarstwo (...), zwane dalej (...).

Zgodnie z przepisem art. 526 ww. ustawy z dniem wejścia w życie ustawy Wody Polskie wykonują zadania dotychczasowego Prezesa Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej, dotychczasowych dyrektorów regionalnych zarządów gospodarki wodnej oraz marszałków województw związane z utrzymaniem wód oraz pozostałego mienia Skarbu Państwa związanego z gospodarką wodną, a także inwestycjami w gospodarce wodnej.

Zgodnie natomiast z treścią przepisu art. 527 ww. ustawy, z dniem wejścia w życie ustawy należności, zobowiązania, prawa i obowiązki Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej będącego państwową jednostką budżetową oraz regionalnych zarządów gospodarki wodnej będących państwowymi jednostkami budżetowymi stają się odpowiednio należnościami, zobowiązaniami, prawami i obowiązkami Wód Polskich.

Przepis art. 536 ww. ustawy stanowi, że z dniem wejścia w życie ustawy Wody Polskie stają się stronami umów dotyczących przedsięwzięć inwestycyjnych na wodach publicznych będących własnością Skarbu Państwa, o których mowa w art. 11 ust. 1 pkt 2 i 4 ustawy uchylanej w art. 573, oraz urządzeń melioracji wodnych podstawowych, o których mowa w art. 71 ustawy uchylanej w art. 573, w tym umów finansowanych lub współfinansowanych ze środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2, 3 i 4 lit. d ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, realizowanych dotychczas przez regionalne zarządy gospodarki wodnej, województwa, marszałków województw lub właściwe wojewódzkie jednostki organizacyjne, i zakończą realizację przedsięwzięć na podstawie tych umów i tych decyzji.

Przepis art. 534 ust. 5 stanowi, że z dniem wejścia w życie ustawy Wody Polskie przystępują do toczących się postępowań sądowych i administracyjnych, w których stronami są:

- 1) Prezes Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej,
  - 2) dyrektorzy regionalnych zarządów gospodarki wodnej,
  - 3) marszałkowie województw,
  - 4) kierownicy wojewódzkich samorządowych jednostek organizacyjnych
- dotyczących spraw wynikających z przepisów ustawy uchylanej w art. 573.

W ocenie Sądu z przywołanych przepisów jednoznacznie wynika, iż z dniem 1 stycznia 2018 roku Wody Polskie przystępują do toczącego się postępowania z mocy prawa - przepisu art. 534 ust. 5 Prawa wodnego – jako podmiot, który wykonuje zadania, dotychczasowych dyrektorów regionalnych zarządów gospodarki wodnej oraz związane z utrzymaniem wód oraz pozostałego mienia Skarbu Państwa związanego z gospodarką wodną, a także inwestycjami w gospodarce wodnej oraz który przejął zobowiązania, prawa i obowiązki Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej będącego państwową jednostką budżetową oraz regionalnych zarządów gospodarki wodnej będących państwowymi jednostkami budżetowymi. Stanowisko Sądu jest zgodne z orzecnictwem w tym Sądu Najwyższego – vide uchwała z 27 lutego 2020, sygn. akt III CZP 57/19, wyrok Sądu Apelacyjnego z 29 października 2020 r. zapadły w sprawie o sygn. akt I Aga 91/19, a także tut. Sądu – wyroki z 17 grudnia 2020 r. w sprawie I C 3663/18 i I C 3665/18, do którego należy się odwołać i w całości podzielić. Zaznaczyć należy, że wątpliwości co do legitymacji PGW WP miały same strony, jednakże po zapadnięciu powyższych rozstrzygnięć strony nie odnosiły się już do kwestii legitymacji biernej pozwanego. Wskazać wreszcie należy, że przekształcenie po stronie pozwanej nastąpiło z mocy prawa i nie wymagało jakiegokolwiek decyzji Sądu. Stroną pozwaną z dniem 1 stycznia 2018 roku stało się więc Państwowe Gospodarstwo (...) w W.. Skoro zatem Państwowe Gospodarstwo (...) przejęło zobowiązania, prawa i obowiązki Województwa (...) Zarządu Melioracji (...) wynikające z umowy zawartej przez ten podmiot z powodem D. R. (1) i z mocy prawa przystępuje do toczącego się postępowania, to ma legitymację bierną w niniejszej sprawie.

Powództwo D. R. (2) zostało oparte na fakcie, że pozwany obciążył go karą umowną za opóźnienie w wykonaniu umowy na odcinku rzeki P., rzeki T. i S. oraz Cieka Kanał S-1 – części prac, jak i za opóźnienie w wykonaniu całości prac, przy czym w ocenie powoda było to jedno i to samo opóźnienie, a opóźnienie na odcinku części prac w oczywisty i naturalny sposób skutkowało opóźnieniem w wykonaniu całości umowy.

Podstawę prawną żądania pozwu oprócz umowy z 10 sierpnia 2016 r. w zw. z art. 353 [1] k.c. stanowiły przepisy regulujące instytucję kary umownej, zgodnie z którymi.

Art. 483 § 1 k.c.:

można zastrzec w umowie, że naprawienie szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania niepieniężnego nastąpi przez zapłatę określonej sumy (kara umowna).

Przepis art. 484 k.c. stanowią z kolei, że:

§1. W razie niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania kara umowna należy się wierzycielowi w zastrzeżonej na ten wypadek wysokości bez względu na wysokość poniesionej szkody. Żądanie odszkodowania przenoszącego wysokość zastrzeżonej kary nie jest dopuszczalne, chyba że strony inaczej postanowiły.

§2. Jeżeli zobowiązanie zostało w znacznej części wykonane, dłużnik może żądać zmniejszenia kary umownej; to samo dotyczy wypadku, gdy kara umowna jest rażąco wygórowana.

Kara umowna przewidziana w art. 483 k.c. stanowi odszkodowanie umowne i jak każde odszkodowanie przysługuje na zasadzie winy. Od odszkodowania sensu stricte kara umowna różni się jedynie tym, że należy się ona bez względu na wysokość szkody (art. 484 § 1 k.c.). Jeżeli zaś chodzi o podstawy odpowiedzialności, to ustawodawca nie wprowadził w tym zakresie zasad odrębnych. Zobowiązany do zapłaty kary umownej może bronić się zarzutem - podobnie jak każdy dłużnik zobowiązany do naprawienia szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania - że owo niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania jest następstwem okoliczności, za które dłużnik nie ponosi odpowiedzialności (art. 471 k.c.) (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 23 września 2016 r., sygn. akt I ACa 302/16, Legalis 1514722). W ujęciu art. 483 i 484 k.c. kara umowna stanowi ryczałtowo określony surogat odszkodowania należnego wierzycielowi z tytułu odpowiedzialności kontraktowej dłużnika. Zastrzeżona przez strony stosunku obligacyjnego kara umowna należy się zatem wierzycielowi tylko wtedy, gdy niewykonanie lub nienależyte wykonanie przez dłużnika zobowiązania niepieniężnego jest następstwem okoliczności, za które on ponosi odpowiedzialność (art. 471 k.c.), tj. gdy - jeżeli strony co innego nie zastrzegły, ani co innego nie przewiduje szczególnie przepis ustawy - niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania niepieniężnego wynika z niezachowania przez dłużnika należytej staranności (art. 472 k.c.), czyli z jego winy w postaci, co najmniej, niedbalstwa; a jeżeli strony w umowie rozszerzyły odpowiedzialność dłużnika, obejmując ją ponadto niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania z powodu innych oznaczonych okoliczności (art. 473 k.c., albo jeżeli rozszerzenie takie przewiduje szczególnie przepis ustawy - gdy niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania wynika również z tych szerzej ujętych okoliczności - w czym przejawia się, w takich przypadkach, odpowiedzialność dłużnika na zasadzie ryzyka, a nie można wykluczyć, iż wyjątkowo nawet absolutna. Strony zaostrzając na podstawie art. 473 § 1 k.c. odpowiedzialność dłużnika przez oderwanie jej od zasady winy muszą jednak w umowie ściśle określić mające uzasadniać odpowiedzialność dłużnika okoliczności, niemieszczące się w granicach wyznaczonych przez art. 472 k.c. (por. wyrok z dnia 16 listopada 2017 r., sygn. akt VCSK 28/17, Legalis 1733719).

Sąd orzekający w niniejszej sprawie podziela pogląd, zgodnie z którym przepis art. 434 §1 k.c. przewiduje możliwość zastrzeżenia w umowie kary umownej (a nie kar umownych) za niewykonanie lub nienależyte wykonanie umowy. Dopuszczalność zastrzeżenia kilku kar umownych możliwa jest zatem wówczas, o ile każda z nich związana jest z innym przejawem niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania i o ile kary te wzajemnie się nie wykluczają. Sąd Najwyższy w Uchwale z 16 stycznia 1984 r., sygn. akt III CZP 70/83, Legalis 12052 wskazał, że kary umowne za to samo zachowanie nie podlegają kumulacji, a co za tym idzie w przypadku takiego zastrzeżenia, w zależności od okoliczności faktycznych, przysługuje jedynie jedna z zastrzeżonych kar. W uzasadnieniu tej Uchwały wskazane zostało, że kara umowna należy się wierzycielowi, gdy zaistnieje zdarzenie uzasadniające jej naliczenie. O kumulacji kilku kar umownych można zatem mówić w razie jednoczesnego zaistnienia zdarzeń uzasadniających naliczenie każdej z nich. Możliwe jest bowiem wykonanie zobowiązania (spełnienie świadczenia) w sposób jednocześnie nienależyty pod kilkoma względami. Na przykład zamawiający może domagać się od wykonawcy kary umownej za zwłokę w

wykonaniu robót budowlanych i za zgłoszenie ich do odbioru z wadami, oczywiście pod warunkiem zaistnienia zdarzeń uzasadniających naliczenie każdej z tych kar.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy przywołać należy kluczowe postanowienie umowy z 12 sierpnia 2016 r. - §12 ust. 2 pkt 1 i 5, zgodnie z którymi wykonawca zapłaci zamawiającemu kary umowne:

1. (1) za opóźnienie w wykonaniu prac na poszczególnych obiektach wyszczególnionych w harmonogramie rzeczowo-finansowym - w wysokości 0,5 % ceny brutto, dotyczącej wynagrodzenia za wykonanie prac na obiekcie, za każdy dzień opóźnienia
2. (5) za opóźnienia w wykonaniu całości przedmiotu umowy - w wysokości 0,5% ceny brutto, za każdy dzień opóźnienia.

Nie jest w sprawie spornym, że etapy prac: rzeka P., T., S.

i Ciek Kanał S-1 zostały wykonane z opóźnieniem. Strona pozwana zasadnie obciążyła powoda za to opóźnienie karą umowną w wysokości odpowiednio: 166,38 zł, 3,713,59 zł, 28.044,81 zł i 3.150,21 zł (liczoną od wynagrodzenia za dany odcinek). Jednocześnie opóźnienie to skutkowało opóźnieniem w odbiorze całości prac i strona pozwana ponownie obciążyła powoda karą umową, tym razem w wysokości 66.648,30 zł (liczoną od wynagrodzenia za całą umowę). Następnie pozwany dokonał zsumowania tych kar

i wystawionej notcie księgowej (...), obciążył powoda kwotą 97.843,32 zł. Następnie potrącił tę kwotę z należnego powodowi wynagrodzenia objętego fakturami VAT (...), tym co do tej ostatniej kwotę 66.648,30 zł.

Sąd podziela zarzut powoda, że strona pozwana obciążyła go karą umową dwukrotnie za to samo zdarzenie, tj. za opóźnienie w wykonaniu prac na odcinkach rzek P., T., S. i Ciek Kanał S-1, a następnie za opóźnienie w wykonaniu całości prac, co było jednak skutkiem wyłącznie opóźnienie właśnie na ww. odcinkach. W wyrokach zapadłych w analogicznych sprawach (w tym III C 2737/18, od którego strona pozwana nie wniosła apelacji i do którego należy się odwołać) wskazywane jest, że nie są to jednak różne postacie nienależytego wykonania zobowiązania, albowiem nota księgowa została wystawiona za opóźnienie w realizacji umowy. Wykładnia umowy prowadzi do wniosku, iż jej postanowienia, w zakresie, w jakim za to samo zachowanie nakładają dwie różne kary umowne (§ 12 ust. 2 pkt 1 i 5 umowy) naruszają przepis

art. 483 k.c. i są z nim niezgodne. Zastrzegają one bowiem kilka kar umownych za to samo nienależyte wykonanie umowy, którym jest opóźnienie w wykonaniu zleconych prac.

W konsekwencji prowadzi to do wykluczenia zapisu § 12 ust. 2 pkt 5 umowy na podstawie art. 58 § 3 k.c. jako sprzecznego z ustawą. Prowadzi to dalej do wniosku, iż pozwany nie był uprawniony do obciążenia powoda notą księgową za opóźnienie w realizacji całości prac objętych umową, a tylko za opóźnienie na poszczególnym obiekcie. Stanowisko to przedstawione m. in. w przywoływanych już w uzasadnieniach wyroków w sprawach I C 3663/18 i I C 3665/18 oraz III C 2737/18 należy w całości podzielić.

Mając na uwadze powyższe okoliczności Sąd uznał, iż pozwany bezpodstawnie zatrzymał powodowi wynagrodzenie w wysokości 66.648,30 złotych tytułem opóźnienia w wykonaniu całości umowy. W związku z tym, Sąd uwzględnił roszczenie główne powoda w całości i orzekł jak w punkcie I sentencji wyroku. Z uwagi na uwzględnienie żądania głównego pozwu Sąd nie orzekł o roszczeniach ewentualnych powoda.

Na marginesie wskazać należy, że inne podnoszone przez strony kwestie, co do przyczyn w opóźnieniu, zgłaszania pozwanemu możliwego opóźnienia, przedłużenia terminu do wykonania umowy, czy miarkowania kary umownej – wobec uwzględnienia żądania głównego pozwu, nie miały znaczenia dla rozstrzygnięcia. Miałyby znaczenie jedynie, gdyby Sąd albo nie uwzględnił żądania głównego pozwu, albo gdyby powód wystąpił w żądaniu głównym również o zapłatę kwoty odpowiadającej karze umownej za opóźnienie w części prac.

O odsetkach od zasądzonej kwoty Sąd orzekł na podstawie przepisu art. 481 § 1 i 2 k.c. i zgodnie z żądaniem powoda, tj. licząc od dnia 14 listopada 2017 roku, czyli po upływie terminu do spełnienia żądania powoda, wskazanego w wezwaniu do zapłaty z dnia

2 listopada 2017 roku – tj. 7 dni od dnia doręczenia pozwanemu wezwania do zapłaty –

6 listopada 2017 r.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw.

z art. 99 k.p.c. na zasadzie odpowiedzialności za wynik. Przepis art. 98 § 1 k.p.c. stanowi, że strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony.

Na koszty te, zgodnie z treścią art. 98 § 3 k.p.c. złożyły się w niniejszej sprawie opłata od pozwu w kwocie 3.333 złotych, wynagrodzenie pełnomocnika powoda w kwocie

5.400 złotych, opłata skarbową od pełnomocnictwa w kwocie 17 złotych oraz koszty osobistego stawiennictwa pełnomocnika powoda na rozprawie w dniu 8 września 2021 roku w kwocie 399,99 złotych (tj. wyliczonej na podstawie iloczynu kilometrów 235,7 km pomnożonych przez dwie strony i stawkę 0,8358 złotych). Wysokość powyższych kosztów ustalono na podstawie: art. 13 ust. 2 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U.05.167.1398), § 2 pkt 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U.2015.1804 ze zm.) oraz na podstawie art. 1 ust. 1 pkt 2 oraz część IV załącznika ustawy z dnia 16 listopada 2006 r. o opłacie skarbowej (Dz. U. 2006 Nr 225 poz. 1635 z późn. zm.)).

W związku z powyższym, Sąd w punkcie II wyroku zasądził od pozwanego Państwowego Gospodarstwa (...) z siedzibą w W. na rzecz powoda D. R. (1) kwotę 9.149,99 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.